

Kvinnorna i politiken

På uppdrag av Unesco har en fransk forskare, Maurice Duverger, utgivit ett arbete om kvinnornas politiska insatser ("La participation des femmes à la vie politique"). Boken, liksom så mycket annat från Unesco, bygger på omfattande och kostsamma undersökningar, men är likväl av mycket begränsat värde. Endast fyra stater har observerats, Frankrike, Tyskland, Norge och Jugoslavien; från dem har man samlat valstatistik och Gallupundersökningar. På de väsentliga punkterna kunde genom ett studium av valstatistiken i skilda länder (några veckors arbete) ett väldigt jämförelsematerial ha bragts samman, och därmed hade säkrare och mera nyanserade slutsatser blivit möjliga. Särskilt absurt är det att den svenska valstatistiken, den bästa i världen, inte alls uppmärksammats. Till denna avgörande brist kommer svagheter i presentation och analys. Gång efter annan förklaras exempelvis kvinnornas, eller vissa kvinnogrupper, brist på politiskt intresse vara en följd av att de inte är "integrerade" i samhället — en floskel genom vilken endast på ett finare sätt de refererade fakta omskrivs utan att någon som helst förklaring ges. Det är närmast en skandal att en organisation som Unesco står för ett så bristfälligt arbete, då det på grundval av lätt tillgängliga källor hade varit enkelt att åstadkomma ett standardverk.

Emellertid, boken erinrar om viktiga fakta och ökar i några avseenden vår kunskap om dem. Kvinnornas valdeltagande är lägre än männens; i regel uppgår skillnaden till 5—10 procent. Särskilt visar de ogifta kvinnorna utan yrke och de i hem anställda ringa politiskt intresse. Överallt tycks kvinnorrörelsen ha verkat i konservativ riktning, detta till stor del därför att kvinnorna i relativt hög grad stöder de religiöst betonade partierna, vilka i allmänhet är konservativt präglade. Detta förhållande påpekas av Duverger, men han underskattar dess betydelse. Kvinnornas inställning har, för att ta det mest markanta exemplet, under långa tider varit avgörande för de katolskt eller allmänt religiöst inriktade partiernas starka ställning i Tyskland; ytterlighetspartierna under Weimarepubliken vann huvudsakligen sitt klientel

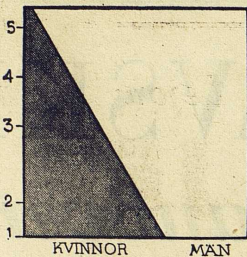

Diagram utvisande kvinnornas och männens politiska aktivitet. Den mörka sektorn anger kvinnornas ungefärliga andel av 1) befolkningen, 2) antalet avgivna röster, 3) antalet parlamentskandidater, 4) antalet parlamentsmandat och 5) antalet regeringsplatser.

bland de manliga väljarna, främst de yngre, och detta förklarar i sin tur att nazister och kommunister ägde vida större slagkraft än deras röstsiffror vid valen angav. Då Hitler segrade berodde detta i väsentlig grad på att kvinnorna — i likhet med flertalet borgerligt röstande utanför den katolska centern — gick över till nazismen samtidigt som de tidigare politiskt likgiltiga kvinnorna aktiverades. Även i ett land som Norge verkar kvinnorrörelsen, enligt opinionsundersökningar, i klart konservativ riktning; det kan antas att vid 1949 års val 24 procent av kvinnorna, mot 12 procent av männen, röstade konservativt, medan motsvarande siffror för socialdemokraterna var 44 och 54 procent. Delvis beror den kvinnliga rösträttens konservativa verkan på att valdeltagandet för kvinnor inom de mera besuttna socialgrupperna i än högre grad än männens röstningsfrekvens inom samma grupper överträffar deltagandet inom de "lägre" socialgrupperna.

Kvinnorna spelar överallt en mycket underordnad roll i det politiska livet. De har sällan en inflytelserik ställning inom partierna, de blir i vida mindre grad än männen kandidater vid politiska och kommunala val, i än mindre grad blir de valda till förtroendeposter. Det från vårt land välkända faktum att kvinnor ofta placeras långt ner på listorna synes vara en generell företeelse; ett resultat av att kvinnor inte gärna placeras i täten är att antalet kvinnliga parlamentsledamöter är ovanligt

lågt i länder med majoritetsval. Duverger gör gällande att någon tendens till ökning av kvinnorepresentationen inte kan förmärkas, men på den punkten liksom på många andra drar han slutsatser av ett alltför begränsat material; i Sverige var antalet kvinnliga ledamöter av riksdagen 8 år 1933, 20 år 1945 och är i år 41, och partiernas iver att skaffa fram kvinnliga kandidater är obestridlig. Kvinnornas insatser i det parlamentariska arbetet har varit blygsamma och — enligt Duvergers sannolikt riktiga uppgift — främst ägnade åt speciella frågor, såsom sjukvård, barnavård och förbättringar av kvinnornas egen ställning på skilda områden. Endast i ett fåtal fall har kvinnor blivit ministrar — i regel på underordnade poster — och någon ledande politisk ställning har ingen kvinna intagit.

Den viktigaste förutsättningen för kvinnornas begränsade intresse för och arbete inom politiken är självfallet att kvinnorna till så avgörande del är verksamma inom hemmet. Vidare verkar den med politik förenade aggressiviteten troligen avskräckande på många som eljest skulle vara aktiva på området. Att kvinnorna jämförelsevis sällan får förtroendeposter kan helt enkelt förklaras med att de i ringa grad är politiskt aktiva. Det har också hävdats att männen håller dem tillbaka. Antagligen ligger det åtskilligt i denna uppfattning; visserligen sägs det ofta att man "måste ha en kvinna med" (på vallistor, i styrelser, i debatter), men männens värde betraktas som självfallet, och därmed följer en allmän obenägenhet att befordra kvinnor. Det kan inte bestridas att kvinnorna fortfarande liknar en undertryckt klass eller ras och att vi har ett bra stycke väg till en självfallen jämlikhet utan "kvinnofrågor". Hos de socialt och politiskt aktiva kvinnorna finns också i många fall den vacklan mellan ödmjukhet och aggressivitet som är vanlig inom grupper med en nyvunnen och osäker likställighet.

Man har sökt öka den kvinnliga representationen inom statliga och lokala organ genom inom olika partier verksamma organisationer; i Tyskland bildades rent av för några år sedan — utan all framgång — ett kvinnöparti. Dyliga metoder har kritiserats som konstlade, men så länge som kvinnorna faktiskt framstår som en speciell "socialgrupp" är denna taktik inte mera betänkelig än andra gruppers ansträngningar att nå större inflytande. I en demokrati av den svenska typen, där idéstriderna tynar bort, där enigheten ständigt växer trots partiernas upphetsningsförsök, där politiken successivt utvecklas till förvaltningsarbete, borde den inriktning på saken som kvinnorna i särskild grad ännu tycks representera få ökat utrymme.

Kristendomsbetygen

i skolorna inräknas i en rad högskolor vid bedömandet av de sökande, medan motsvarande kunskaper som meddelats i skilda samfunds religionsundervisning inte tillmäts någon betydelse. Förhållandet har påpekats av lektor Lechard Johannesson, och man måste instämma i kravet på att den ändring i detta hänseende som skett på ett eller annat håll blir generell genomförd. Det är en orimlig konsekvens av den i stort sett obligatoriska undervisningen i kristendom att den svenska kyrkans lära även i detta hänseende premieras. Det finns anledning att tillägga att kristendomsundervisningen i våra skolor i realiteten är konfessionell, inte, som vissa uttalanden i läroplanerna tyder på, objektiv och konfessionslös, och detta förhållande gör det så mycket orimligare med den nu vanliga ordningen.